

Objev x objevované / Vynález x vynalezené

Ladislav Hejdánek

jedná se o část původního dokumentu:

[2005](#)

- ♦ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 16. 7. 2005
- ♦ philosophical diary – record, Czech, origin: 16. 7. 2005

Objev x objevované / Vynález x vynalezené

Je třeba důsledně rozlišovat mezi objevem a vynálezem. Když je něco objeveno, znamená to, že to tu bylo ještě před objevem. Atomy byl objeveny poměrně velmi pozdě, teprve před několika sty lety, ale některé atomy existují v našem vesmíru téměř od jeho počátku (vznikly jen krátce po Velkém třesku), ostatní vznikaly až ve velmi hmotných hvězdách. Naproti tomu myšlenka (už pojmově strukturovaná), že když cokoli dostatečně dlouho drobíme a sekáme na stále menší kousky, až dojdeme k těm nejmenším, které už dále dělitelné nejsou, musela být vynalezena; také pojem „atomu“ (ostatně jako všechny pojmy) je vynálezem. Z technických vynálezů jsou četné jen napodobením něčeho, co známe i z přírody, ale stejně musely být vynalezeny, nemohly být pouze převzaty nebo okopírovány; některé vynálezy však žádnou předlohu v přírodě neměly (např. kolo nebo střídavý elektrický proud). Docela zvláštní charakter však mají „objevy“, které sice nikdy předtím neexistovaly, přesněji: nebyly předmětnou skutečností, ale v žádném případě nemohou být chápány jako lidské vynálezy (ačkoliv bez nějakých vynálezů nemohly být vůbec objeveny): jde např. o geometrické obrazce jako jsou trojúhelníky, víceúhelníky, kuželosečky apod. Pojem trojúhelníku musel být vynalezen, ale trojúhelník jako geometrický „obrazec“ (ani to není zcela vhodné slovo) musel vlastně být jakoby „objeven“, ačkoli víme, že „neexistoval“ ani předtím, ani potom – pokud dáváme slovu „existence“ nějaký podobný význam jako je „výskyt“ ve světě, ve vesmíru. Něco podobného však platí i pro vše, co může být míněno, myšleno, myšlenkově chápáno („uchopováno“), i když s tím obvykle mohou být spojeny mnohem větší problémy, než jakých si jsme vědomi v případě geometrických útvarů. A tam se náš požadavek přesného a důsledného rozlišování mezi objevem a vynálezem začíná jevit jako problematický, přinejmenším jako příliš zjednodušující. (Snad je zbytečné připomínat, že sama slovo „vynález“ není také zcela šťastné, protože je založeno na hlavním nosném slovu „nález“, jehož význam se od „objevu“ příliš neliší; proto také není na škodu, když si při každém použití slova „vynález“ budeme připomínat, že to je něco jako umělý výtvar.)

(Písek, 050716–1.)